

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА СТРУКТУРИ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ З ПЛАСТИКОВИМИ ТРУБАМИ

©2020 РАХМАН М. С., ЗАЙКА О. В.

УДК 339.5/338.45:66 (23)
JEL: F14; F19; F43; F61; F62

Рахман М. С., Зайка О. В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності України та структури експортно-імпорتنних операцій з пластиковими трубами

Поліетилен (ПЕ) та полівінілхлорид (ПВХ) використовуються в багатьох галузях людської діяльності, у виробництві різноманітних товарів – переважно на основі імпортованої сировини. Це виробництво майже повністю орієнтовано на внутрішнє споживання, а цінова політика напряму залежить від митних зборів і податків. На українському ринку присутні готові вироби імпортованого виробництва, з підвищеними технічними характеристиками, зокрема трубна продукція з полімерних матеріалів. Метою статті є дослідження обсягів та структури експортно-імпорتنних операцій України по групі «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них», виявлення проблем і перспектив українських виробників трубної продукції та їх участі в зовнішньоекономічній діяльності. Проведено аналіз структурних зрушень обсягів та балансу зовнішньої торгівлі товарами та послугами України в динаміці; визначено обсяги експортно-імпорتنних операцій товарами; розраховано середні показники за період. Охарактеризовано участь українських підприємств у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності: кількість, регіональне розміщення на території країни та середній обсяг операцій. Проаналізовано обсяги та динаміка експортно-імпорتنних операцій по групі 39 «Пластмаси, полімерні матеріали», товарна та географічна структура. Розглянуто основних виробників готової полімерно-трубної продукції та виробників вітчизняної сировини, їх частку в реалізації товарів на зовнішньому ринку; основних постачальників імпортованої сировини та вплив зміни митних тарифів та зборів на ціни. Розраховано діапазон середніх експортно-імпорتنних цін за 1 кг поліетиленових труб за п'ятіркою країн. Виявлено проблеми ринку та надано рекомендації.

Ключові слова: експортно-імпорتنні операції, трубна продукція, аналіз, поліетилен, рекомендації.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-29-36>

Рис.: 6. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Рахман Махбубур Сидикович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: rahmanms0312@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7408-4049>

Зайка Ольга Вікторівна – викладач кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: ovzaika0812@gmail.com

UDC 339.5/338.45:66 (23)
JEL: F14; F19; F43; F61; F62

Rakhman M. S., Zaika O. V. Analyzing the Foreign Economic Activities of Ukraine and the Structure of Export-Import Operations with Plastic Pipes

Polyethylene (PE) and polyvinyl chloride (PVC) are used in many areas of human activity, in the production of various goods, which is carried out mainly on the basis of imported raw materials. This production is almost entirely focused on the domestic consumption, and the pricing policy directly depends on customs duties and taxes. On the Ukrainian market are presented imported fabricated products with uprated specification, in particular, pipe products made of polymeric materials. The article is aimed at studying the volumes and structure of export-import operations of Ukraine in terms of the group «Polymeric materials, plastics and products from them», identifying problems and prospects of Ukrainian producers of pipe products and their participation in foreign economic activities. The analysis of structural changes in volumes and balance of the foreign trade in goods and services of Ukraine in dynamics is carried out; the volume of export-import operations in goods is determined; averages for the period are computed. The participation of Ukrainian enterprises in the implementation of foreign economic activities is characterized, including: quantity, regional placement in the territory of the country, the average volume of operations. The volumes and dynamics of export-import operations in the group 39 «Plastics, polymeric materials», both the commodity and the geographical structure are analyzed. The authors consider the main producers of fabricated polymer-pipe products together with the producers of domestic raw materials, their proportion in the sale of goods in the foreign market; the suppliers of imported raw materials and the impact of changes in customs tariffs and fees on prices. The range of average export-import prices for 1 kg of polyethylene pipes for the top five countries is calculated. Market problems are identified and the relevant recommendations are made.

Keywords: export-import operations, pipe products, analysis, polyethylene, recommendations.

Fig.: 6. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Rakhman Mahbubur S. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing, Management and Entrepreneurship, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: rahmanms0312@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7408-4049>

Zaika Olga V. – Lecturer of the Department of Marketing, Management and Entrepreneurship, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: ovzaika0812@gmail.com

Продукція на основі поліетилену (ПЕ) і полівінілхлориду (ПВХ) використовується в багатьох галузях людської діяльності: у будівництві (вікна, двері, труби та супутні матеріали, кабельна продукція), у будь-якому виробництві товарів та продуктів, напоїв, медикаментів, яке не обходиться без поліетиленових пакетів й упаковки тощо. Україна не має достатнього обсягу власної сировини та потужностей з виробництва поліетилену (ПЕ) та полівінілхлориду (ПВХ), оскільки переважна більшість цих підприємств була розташована на території Росії, а внаслідок розпаду СРСР довгий час більшість сировини імпортувалося з Російської Федерації. Останніми роками ця сировина імпортується переважно з країн Європи та США, а цінова політика на внутрішньому та зовнішньому ринках напряду залежить від митних зборів та податків.

Будівельні матеріали займають незначну частку у структурі зовнішньої торгівлі України, проте імпорт товарів, що належать до групи «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них» та, зокрема, пластикових труб, значно перевищує обсяги експорту, хоча деякі види продукції не поступаються якістю, а за ціною значно нижчі імпортних аналогів. З огляду на це тема є актуальною й заслуговує дослідження.

Теоретичні особливості зовнішньоекономічної діяльності та ролі в ній підприємства розкрито в працях: І. В. Багрової, А. М. Вічевич, О. В. Гарагонича, І. І. Дахна, М. І. Дідківського, Г. М. Дроздової, Е. А. Зінь, В. Г. Козака та інших. Проблеми імпортозалежності вітчизняної економіки досліджувалися Д. Ю. Венцовським, Я. А. Жалілом, В. М. Гацьком, С. О. Іщуком, Т. М. Мельник [1–4] та іншими, зокрема у виробництві продукції ПВХ – висвітлені у працях Шунькіної О. В. і Назарова Д. С. [5; 6], аналіз проблем виробників та моніторинг новин ринку публікуються на сайті Торгового дому Євротрубпласт [7].

Метою статті є дослідження обсягів та структури експортно-імпортних операцій Украї-

ни групи «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них», виявлення проблем і перспектив українських підприємств з виробництва трубно-продукції та їх участі в зовнішньоекономічній діяльності.

Інтернаціоналізація та глобалізація проникають у всі сфери української економіки та змушують її розвиватися відповідно до міжнародних вимог. На національному рівні зовнішньоекономічна діяльність збільшує національний дохід, який, своєю чергою, забезпечує добробут населення, а на рівні діяльності суб'єктів господарювання сприяє отриманню прибутку від зовнішньої торгівлі.

Останніми роками зовнішньоторговельний баланс України впевнено зростає, проте країні ще не вдалося досягти рівня показників 2013 р. Із 2017 р. обсяг зовнішньої торгівлі впевнено зростає, при цьому зниження у 2019 р. складає 18,0% (–29,4 млрд дол. США) від рівня 2013 р. у 162,0 млрд дол. США (рис. 1).

Обсяг торгівлі тільки за I півріччя 2020 р. досяг 47,1 млрд дол. США товарами та 7,7 млрд дол. США послугами, при додатному балансі торгівлі в 17,3 млрд дол. США за рахунок позитивного балансу торгівлі послугами на 3,0 млрд дол. США (баланс торгівлі товарами від'ємний (–1,3 млрд дол. США) [8].

За 7 років середній обсяг торгівлі склав 119,2 млрд дол. США, високі темпи нарощення припадають на 2017–2018 рр. і відповідають 120,1 та 112,3%; частка послуг в обсязі зовнішньої торгівлі зросла з 13,4% у 2013 р. до 14,8% у 2017 р. і 16,4% у 2019 р. Дефіцит балансу зовнішньої торгівлі товарами фіксується протягом останніх років, лише у 2015 р. Україна мала позитивний баланс у сумі 610,7 млн дол. США (рис. 2). Обсяг експортних операцій товарами у 2019 р. проти 2015 р. зріс у 1,3 разу, а проти 2013 р. зменшився на 20,9%, за імпортними операціями спостерігається зростання у 1,6 разу та зменшення на 21,0% відповідно. Середній показник експорту товарів

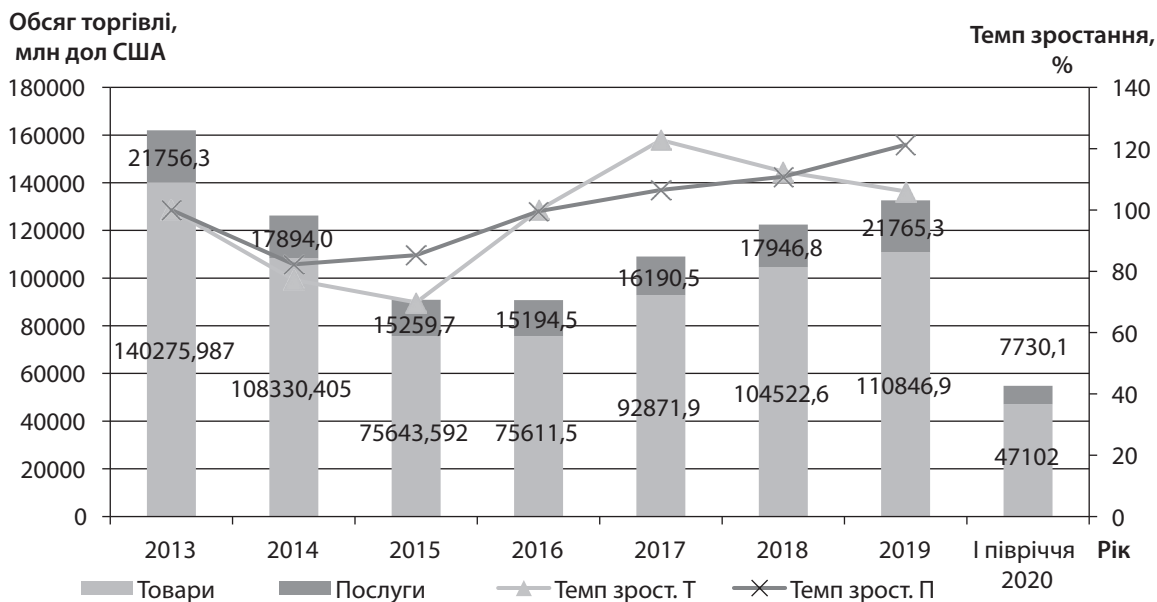

Рис. 1. Структурні зрушення обсягів зовнішньої торгівлі України (ліва шкала, млн дол. США) та їх динаміка (права шкала, %) за 2013 р. – I півріччя 2020 р. (з послугами для подальшої переробки)

Джерело: складено авторами за [8].

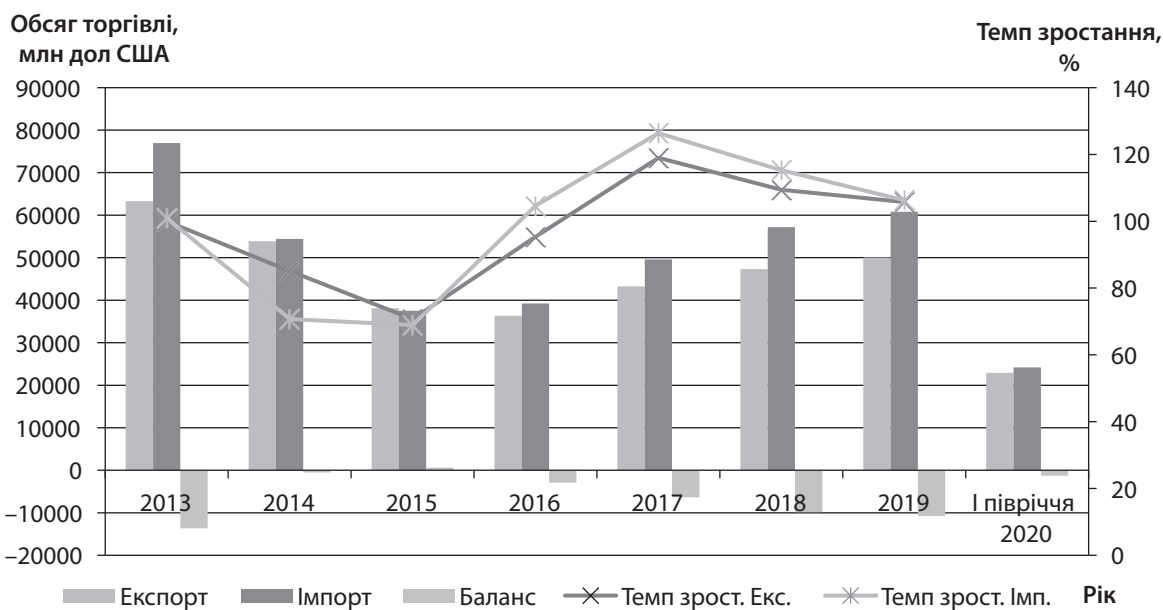

Рис. 2. Обсяг експортно-імпорتنних операцій товарами України за 2013 р. – I півріччя 2020 р. (ліва шкала, млн дол. США) та їх динаміка (права шкала, %)

Джерело: складено авторами за [8].

за цей період становив 47,5 млрд дол. США, а імпорту товарів – 53,7 млрд дол. США.

Кількість українських підприємств, які здійснювали експортну діяльність товарами, у 2018 р. проти 2017 р. збільшилась на 177 одиниць (16475 од.), а в операціях з послугами було задіяно 7007 фірм. Імпорт товарів здійснювали 28732 фірми у 2018 р. проти 27113

фірм у 2017 р., імпортом послуг займалися понад 5000 фірм [8]. До п'ятірки найбільших областей за кількістю підприємств, що здійснюють експортно-імпорتنні операції товарами та послугами, у 2018 р. належать Харківська (1271 фірма з експорту та 1980 з імпорту); Дніпропетровська (1203 та 2461 од. відповідно); Львівська (1013 та 2054 од. відповідно) й Одеська області (933 та 1582 од. відповідно) [8]. При тенденції до

зростання загальної кількості експортних фірм у 2018 р. неперевершеним лідером залишався Київ (+114 підприємств), у Дніпропетровській та Одеській областях мала місце тенденція до скорочення (на 30 та 39 підприємств відповідно). При зростанні обсягів експорту з 9738,3 до 10248,2 млн дол. США середній показник на 1 підприємство по м. Київ зріс з 2497,6 до 2553,7 тис. дол. США (рис. 3) [8], лідером за обсягом даного показника у 2017–2018 рр. була Дніпропетровська обл. (5720,0 тис. дол. США та 6419,4 тис. дол. США).

Торгівля товарами, до складу яких входить поліетилен (ПЕ) та полівінілхлорид (ПВХ), займає незначну частку у структурі торгівлі України. Зокрема, науковий інтерес становить аналіз торгівлі пластиковими трубами, які за походженням матеріалу (КВЕД 2010) входять до статті 39 «Пластмаси, полімерні матеріали» класу VII «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них». Частка товарів VII класу «Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них», яка у структурі загального експорту України становила 1,0–1,5%, у I кварталі 2020 р. скоротилася до 1,3 % (у сумі 164,6 млн дол. США), а в імпорті 6,0–7,3% [8].

Експорт товарів 39 групи «Пластмаси, полімерні матеріали» у VII класі зріс з 76,2% у 2013 р.

до 88,8% у 2018–2019 рр.; в імпорті частка коливається від 80,4% у 2014 р. до 76–74,0% у 2018–2019 рр., при середньому обсязі до 500,0 млн дол. США за експортом і до 2700 млн дол. США за імпортом, найнижчі показники припадають на 2015–2016 рр. (рис. 4) [8].

Від 18,1 до 15,0% експортних і понад 33,0% імпортних операцій 39 групи «Пластмаси, полімерні матеріали» у 2018–2019 рр. припадають на п'ятірку країн. При зниженні обсягів експорту товарів 39 класу до цих країн зі 125,4 та 106,6 млн дол. США спостерігається зростання експортних операцій за статтею 3917000000 «Труби, трубки і шланги та їх фітинги (наприклад, з'єднання, коліна, муфти) із пластмаси» з 4,2 до 6,1 млн дол. США. Найбільший обсяг експорту трубної продукції поставлено до Польщі в сумі 2700,7 тис. дол. США та 4556,5 тис. дол. США у 2018–2019 рр. (рис. 5).

До основних виробників поліетиленових труб в Україні можна віднести: ТОВ «Рубіжанський трубний завод», Калуський трубний завод, ТОВ «Ельпласт» (м. Городок, Львівська обл.), ТОВ «Концерн «Водполімер» (м. Бориспіль, Київська обл.), ТОВ «Укрполімерконструкція» (м. Київ), ТОВ «Планета-Пластик» (м. Ірпінь, Київська обл.), ТОВ «Металпласт» (м. Харків), ТОВ «Сітек» (Дніпропетровська обл.) [5; 7]. Асортимент вітчизняної продукції не широкий, проте

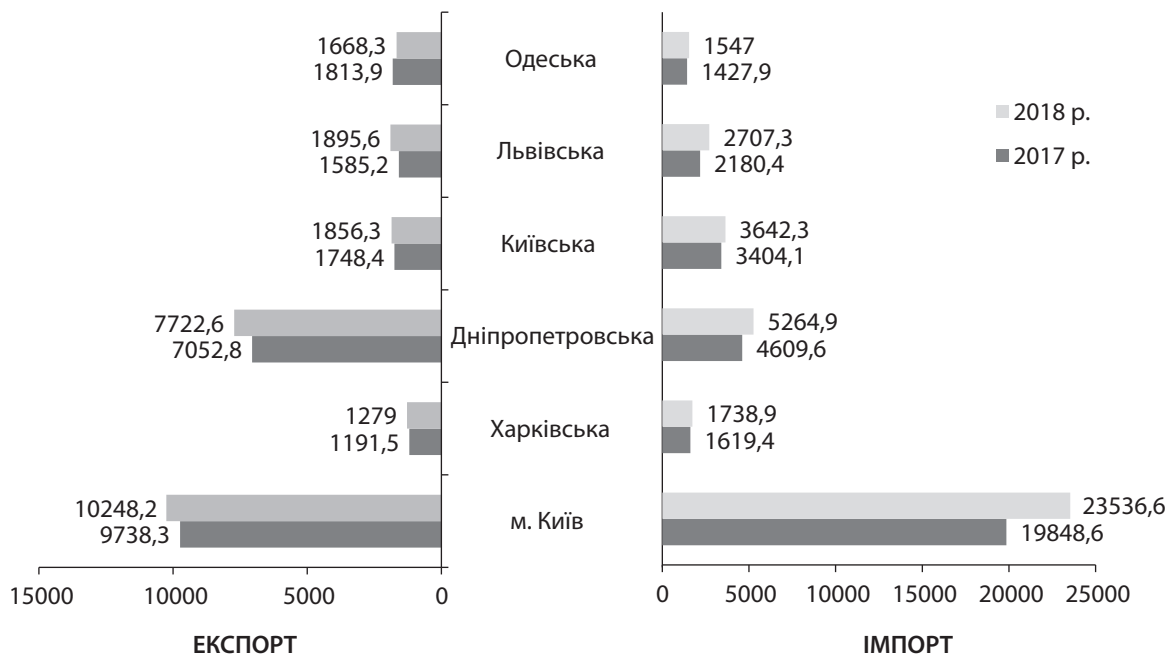
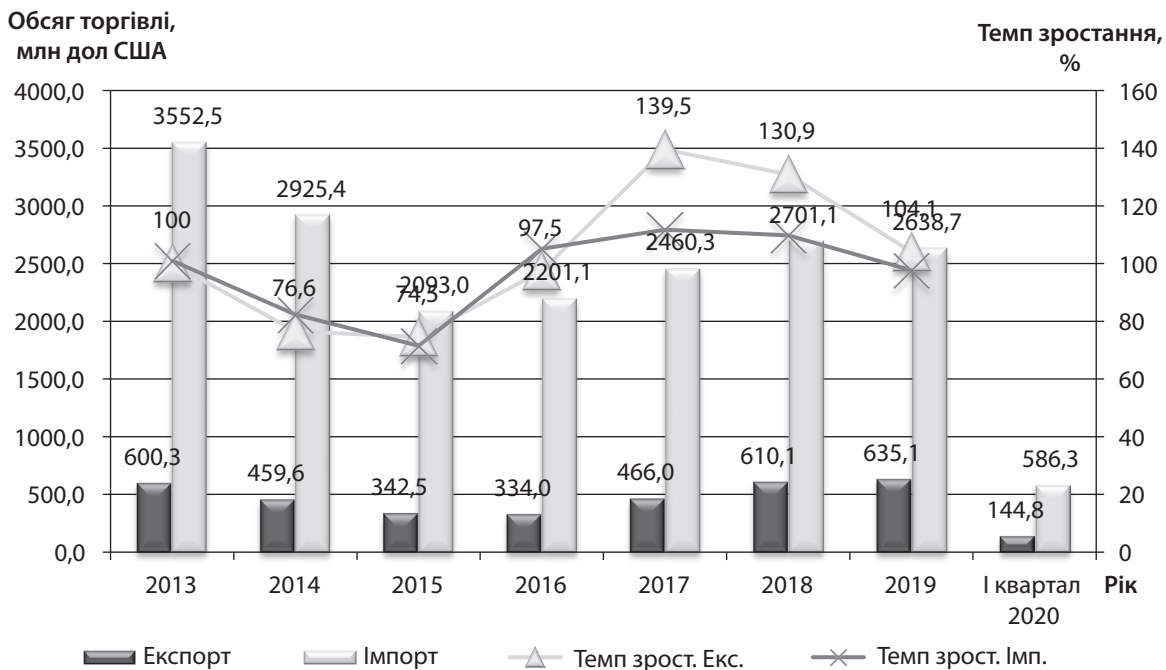
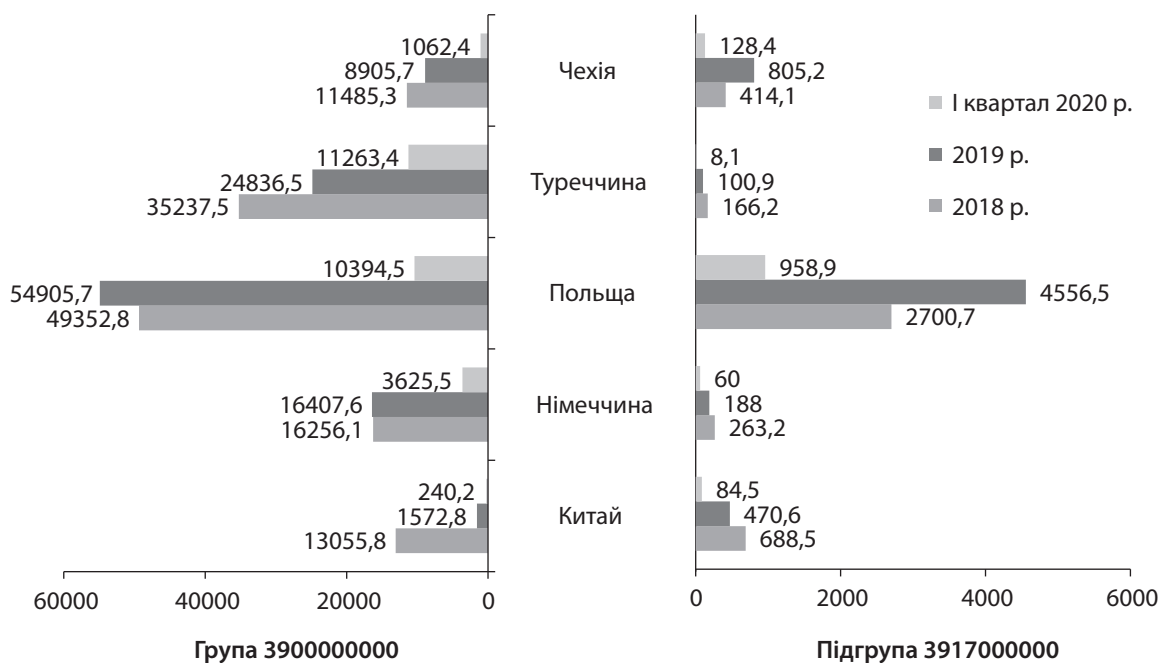

Рис. 3. Обсяги експортно-імпортних операцій з товарами підприємств України за територіальною ознакою, млн дол. США

Джерело: складено авторами за [8].

Рис. 4. Структурні зрушення обсягів експортно-імпорتنних операцій товарами 39 групи «Пластмаси, полімерні матеріали» (ліва шкала, млн дол. США) та їх динаміка (права шкала, %) за 2013 р. – I квартал 2020 р.
Джерело: складено авторами за [8].

Рис. 5. Обсяги експортних операцій України за країнами – партнерами в торгівлі товарами 39 групи «Пластмаси, полімерні матеріали», тис. дол. США

Джерело: складено авторами за [8].

окрема продукція перевершує за якістю товар деяких імпортерів, оскільки українські виробники застосовують таке ж обладнання й озброюються такими ж технологіями, а за ціною він виграє однозначно. За 2016–2018 рр. реалізація продукції «Труби, трубки та шланги, жорсткі,

з полімерів етилену, пропілену та вінілхлориду з власної сировини» зростає в натуральному вимірі на 33,0% – з 24,4 тис. т до 32,5 тис. т, а у вартісному – на 68,6%, до 1488742,8 тис. грн.

30% загального обсягу виробленої в Україні полімерно-трубної продукції на ринок поставляє

Рубіжанський та Калуський трубні заводи (із щорічною потужністю 30,0 та 10,0 тис. т пластикових труб відповідно), що входять до Групи Radius Systems [7]; до 15,0% ринку належить ТОВ «Ельпласт»; 10,4% виробництва трубної продукції випускає ТОВ «Концерн Водполімер»; понад 6,0% виробляють підприємства, розташовані в Київській, Львівській та Херсонській областях [8; 9].

ТОВ «Карпатнафтохім» (м. Калуш, Івано-Франківська обл.), озброєний технологією німецької фірми Vinnolit, – єдиний в Україні виробник сировини (6 марок ПВХ-С: 3 марки для жорстких виробів і 3 марки для пластифікованих виробів), з потужністю у 300 тис. т/рік, не задовольняє зростаючі потреби вітчизняних виробників [6].

Більшість виробників працюють з імпортною сировиною з Європи (82,0%) та США (16,0%). Серед європейських виробників Basell – Німеччина, Unipetrol Group – Чехія, Vorealis – Австрія та інші [9]. Через введення 18% імпортного мита за січень – липень 2020 р. сумарний обсяг зовнішніх обсягів імпорту поліетилену досяг рівня 159,5 тис. т, імпорт суспензійного полівінілхлориду (ПВХ-С) в Україну скоротився на 14% [7].

Понад 28,7% імпортних операцій 39 групи «Пластмаси, полімерні матеріали» припадає на

Китай (9,7–9,9%), Німеччину (9,2–9,9%) і Польщу (8,9–9,6%), з яких до 15,0% обсягу становлять «Труби, трубки і шланги та їх фітінги» з Німеччини та Польщі (рис. 6). Понад 30,0% чеського імпорту 39 групи становлять «Труби, трубки і шланги та їх фітінги». Зростання імпорту зумовлене потребою українського ринку в товарах високої якості та технічних характеристиках, які вітчизняні виробники не в змозі задовольнити.

У I півріччі 2020 р. 37,4% експортних та 72,1% імпортних операцій трубною та подібною продукцією здійснювались з країнами Європи, зокрема 13,0% експортної та 25,9% імпортної продукції належить Польщі. 42,1% експорту трубної продукції України поставлено до країн СНД (15,6% до Росії, 14,7% до Молдови, 8,4% до Білорусі, понад 4,0% – до інших країн); 14,2% до країн американського континенту та по 2,0% до країн Близького та Далекого Сходу. 36,0% європейського імпорту в I півріччі 2020 р. було поставлено з Польщі, 21,5% з Німеччини, 12,3% з Чехії та 9,7 з Італії [8].

Виходячи з кількості та вартості обсягів торгівлі були розраховані середні ціни за 1 кг експортно-імпортних операцій по групі 3917 «Труби, трубки і шланги та їх фітінги» за 5 країнами за 2018 р. – I квартал 2020 р. (табл. 1). За найвищими цінами продукція експортувалася у 2018 р. до Чехії (6,94 дол. США/кг), Туреччини

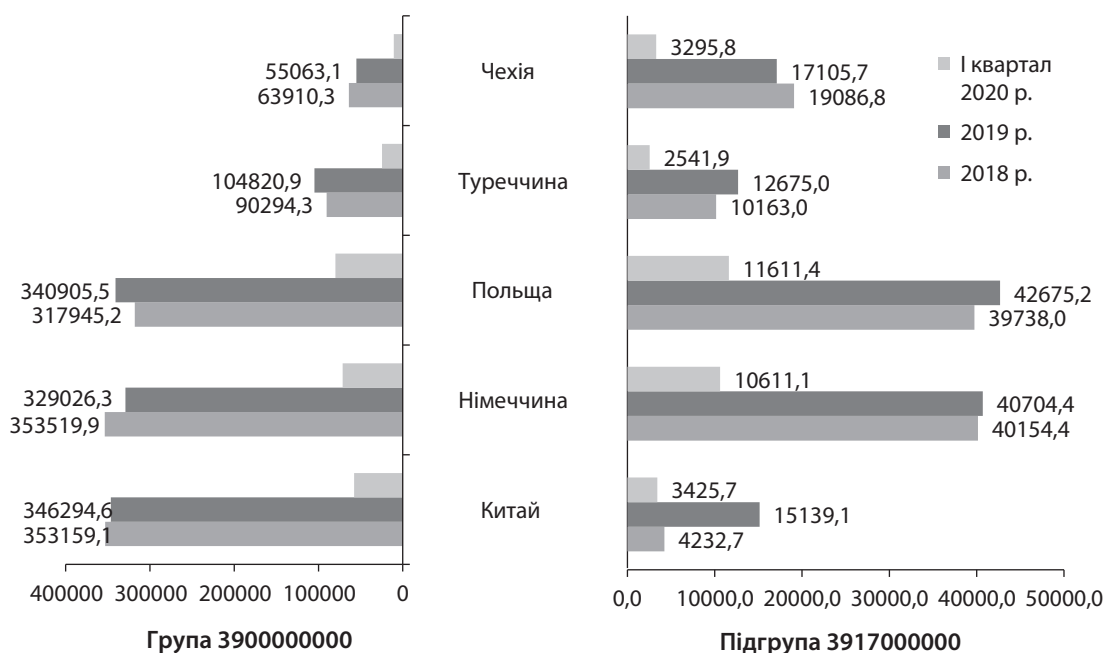

Рис. 6. Обсяги імпортних операцій України за країнами – партнерами у торгівлі 39 групи «Пластмаси, полімерні матеріали», тис. дол. США

Джерело: складено авторами за [8].

Діапазон експортно-імпортних цін у середньому за 1 кг товарів типу «Труби, трубки і шланги та їх фітинги», дол. США

Країна	Експорт			Імпорт		
	2018 р.	2019 р.	I квартал 2020 р.	2018 р.	2019 р.	I квартал 2020 р.
Китай	6,28	3,88	3,54	2,19	2,36	2,30
Німеччина	5,33	6,07	5,77	6,85	6,98	6,81
Польща	2,61	3,37	2,35	3,67	3,67	3,82
Туреччина	6,48	5,17	5,86	2,28	2,24	2,50
Чехія	6,94	4,98	5,34	5,29	5,01	7,43

Джерело: складено авторами за [8].

(6,28 дол. США/кг) та Китаю (6,28 дол. США/кг), а імпортувалася протягом періоду з Німеччини та Чехії в I кварталі 2020 р. (7,43 дол. США/кг). Найдешевші товари групи імпортувалися до України з Китаю та Туреччини на рівні 2,19–2,50 дол. США/кг.

ВИСНОВКИ

Українські підприємства активно беруть участь у здійсненні зовнішньоекономічних операцій, проте баланс у торгівлі товарами стабільно від'ємний, що підтверджує бездіяльність держави щодо підтримки та захисту експортерів, яким важко конкурувати з іноземними виробниками. Відсутність достатньої кількості виробників полімерної та іншої сировини призводить до імпортозалежності вітчизняного ринку.

Для покращення експортно-імпортних операцій України необхідно:

- ✦ вдосконалення нормативно-правової бази та оподаткування;
- ✦ зменшення бар'єрів у двосторонній торгівлі та створення зон вільної торгівлі з перспективними для України країнами;
- ✦ внесення змін до чинних угод про ЗВТ щодо принципу діагональної кумуляції.

У виробництві пластмас необхідно розробити механізми державної політики щодо підвищення екологічних вимог і стандартів до виробників, сприяти впровадженню нових енергозберігаючих технологій, залученню приватних інвестицій (для відновлення роботи Первомайського «Хімпрому» (Харківська обл.) тощо [10].

У здійсненні експорту пластиковими трубами слід надавати всіляку державну підтримку вітчизняним виробникам; в оцінці ефективності та обґрунтованості операцій враховувати не тільки

короткострокові, суто економічні чинники, але й організаційні (політичні), соціальні, екологічні тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Венцовський Д. Ю. Імпортозалежність внутрішнього товарного ринку у контексті загроз економічної безпеки України. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4389>
2. Жаліло Я. А., Гацько В. М. Проблеми формування сучасних засад політики імпортозаміщення в Україні. *Стратегічна панорама*. 2006. № 1. С. 102–111.
3. Іщук С. О., Созанський Л. Й. Оцінка імпортозалежності економіки України (за сегментами споживання продукції переробної промисловості): науково-аналітична доповідь. Львів, 2018. 42 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20180603.pdf>
4. Мельник Т. М., Пугачевська К. С. Детермінанти імпортозалежності економіки України. *Проблеми економіки*. 2019. №2. С. 53–61. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-53-61>
5. Шунькіна О. В. Аналітичний огляд ринку полімерних труб. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія товаровознавча*. 2013. Вип. 13. С. 101–104.
6. Назаров Д. С. Проблема імпортозаміщення в контексті імпортозалежності вітчизняного ринку: стан та реалізація (на прикладі виробництва полівінілхлориду). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 115. Ч. I. С. 209–215. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2013.115.1>
7. Власть уничтожает отечественных переработчиков полимеров / Торговый дом Евротрубопласт. 11.06.2020. URL: <https://polyplastic.ua/news/vlast-ynichtozhaet.html>
8. Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу / Зовнішня торгівля України товарами // Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/e_iovt/arh_iovt2020.htm

9. Аналітика ринку // Полимерные трубы – Украина. URL: <http://polypipe.info/analytics/1414-rynok-importy-pe-ykraina-2015>
10. В Харьковской области ищут инвестора для восстановления Химпрома // RCC. 30.01.2020. URL: <http://rcc.ru/article/v-harkovskoy-oblasti-ischut-investora-dlya-vosstanovleniya-himproma-72282>

REFERENCES

- “Analitika rynku” [Market Analysis]. Polimernyye truby – Ukraina. <http://polypipe.info/analytics/1414-rynok-importy-pe-ykraina-2015>
- “Eksport-import окремих видів товарів за країнами світу / Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy” [Export-import of Certain Types of Goods by Countries of the World / Foreign Trade of Ukraine in Goods]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/e_iovt/arh_iovt2020.htm
- Ishchuk, S. O., and Sozanskyi, L. I. “Otsinka importozalezhnosti ekonomiky Ukrainy (za sehmentamy spozhyvannia produktii pererobnoi promyslovosti) : naukovo-analitychna dopovid” [Assessment of Import Dependence of the Economy of Ukraine (by Segments of Consumption of Products of the Processing Industry): Scientific and Analytical Report]. Lviv, 2018. <http://ird.gov.ua/irdp/e20180603.pdf>
- Melnyk, T. M., and Puhachevska, K. S. “Determinanty importozalezhnosti ekonomiky Ukrainy” [Determinants of Import Dependence of the Ukrainian Economy]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2019): 53-61. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-53-61>
- Nazarov, D. S. “Problema importozamishchennia v konteksti importozalezhnosti vitchyznianoho rynku: stan ta realizatsiia (na prykladi vyrobnytstva polivini-lkhlorodydu)” [The Problem of Import Substitution in the Context of Import Dependence of the Domestic Market: Status and Sales (on the Example of Polyvinyl Chloride Production)]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, vol. I, no. 115 (2013): 209-215. DOI: <https://doi.org/10.17721/apmv.2013.115.1>
- Shunkina, O. V. “Analitichnyi ohliad rynku polimernykh trub” [Analytical Review of the Polymer Pipe Market]. *Visnyk Lvivskoi komertsii noi akademii. Seriiia tovaroznavcha*, no. 13 (2013): 101-104.
- “V Kharkovskoy oblasti ishchut investora dlya voss-tanovleniya Khimproma” [In the Kharkiv Region They are Looking for an Investor to Restore the Khimprom]. RCC. January 30, 2020. <http://rcc.ru/article/v-harkovskoy-oblasti-ischut-investora-dlya-vosstanovleniya-himproma-72282>
- “Vlast unichtozhayet otechestvennykh pererobchikov polimerov” [Power Destroys Domestic Polymer Processors]. Torgovyy dom Yevrotrubplast. June 11, 2020. <https://polyplastic.ua/news/vlast-ynichtozhaet.html>
- Ventskovskiy, D. Yu. “Importozalezhnist vnurishnyoho tovarnoho rynku u konteksti zahroz ekonomichnoi bezpeky Ukrainy” [Dependence on Imports of Domestic Commodity Market in the Context of Threats to Economic Security of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*. 2015. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4389>
- Zhalilo, Ya. A., and Hatsko, V. M. “Problemy formuvannia suchasnykh zasad polityky importozamishchennia v Ukraini” [Problems of Formation of Modern Principles of Import Substitution Policy in Ukraine]. *Stratehichna panorama*, no. 1 (2006): 102-111.